

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

06.01.2014 г.

Вестник Труд

✓ Реформа или крах на пенсионната система

Сегашната пенсионна система на България е регламентирана в Кодекса за социално осигуряване (в сила от 2000 г., с последващи изменения и допълнения). Тя е основана на принципа на солидарността, но в нея са включени нови форми, съобразени с пазарното стопанство и личния интерес. Наред с държавния пенсионен фонд (първи стълб) вече се осъществява допълнително задължително осигуряване по индивидуални партиди в частни пенсионни фондове (втори стълб) и допълнително доброволно осигуряване по лични сметки на гражданите (трети стълб). Предвидено е поетапно увеличаване на осигуровките по втория стълб за сметка на съответно намаление на вноските за държавния пенсионен фонд. Но увеличението беше прекратено, след като достигна 5% към осигурителния доход.

Неразрешимите противоречия

Индивидуалните партиди по втория стълб и досега са с неизяснен статут и перспективи. Те си останаха като несъществено допълнение към доминиращия държавен пенсионен фонд, съобразен с разходнопокривния принцип. Този принцип означава, че пенсиите на пенсионерите се плащат от постъпилите във фонда през годината осигурителни вноски на работещите граждани. Но като правило те са не достатъчни. Натрупан пенсионен фонд през миналите години не съществува. С увеличаването на продължителността на живота и застаряването на населението все по-малък брой работещи трябва да издържат все повече възрастни граждани. В България тази тенденция се усилва от масовата емиграция на хора в трудоспособна възраст, от забавеното развитие на икономиката, високата безработица и укриването на доходи и осигуровки. Недостигът на приходи от осигуровки се компенсира с нарастващи бюджетни субсидии за изплащане на пенсиите. Кое в крайна сметка води до увеличаване на бюджетния дефицит и държавния дълг. Финансовата система върви към банкрут. Поетапното увеличаване на възрастта за пенсиониране и трудовия стаж (което сега е блокирано за една година) смекчава, но не решава проблема. Не помага и вдигането на пенсионните осигуровки, защото това засилва интереса на работодателите и на работниците да укриват част от доходите си.

При това положение доверието на гражданите в държавната пенсионна система се подкошава, особено след като при хиперинфлацията през 1996-1997 г. реалната пенсия се срина до 20% от нивото през 1990 г. И след като правителството на ГЕРБ "замрази" за почти 4 г. (от юли 2009 до 1 април 2013 г.) всички пенсии, а инфлацията ги обезцени с над 10%. Повече от 2 милиона пенсионери трябваше да понесат най-големите тежести на кризата. Покупателната сила на пенсиите все още не е възстановена - нито към 1990 г., нито към 2008 г. Тази пенсионна система е несъвместима с интересите на гражданите. Преди да изпадне в колапс, тя трябва да бъде заменена с нова пенсионна система, основана на личния интерес и личната отговорност на хората.

Личните пенсионни сметки като алтернатива

Пенсионното осигуряване по лични капиталови сметки е отдавна известно и се прилага в различни разновидности от развитите държави. В едни случаи тя е допълнение към държавния пенсионен фонд, а в други е доминираща.

Личните пенсионни сметки (ЛПС) могат да се въведат в България незабавно. Защото те фактически са узаконени още през 2000 г. в Кодекса за социално осигуряване. Съвсем естествено и наложително е започналата, но блокирана пенсионна реформа, да продължи. Това може да стане, като Народното събрание гласува поправки в кодекса, с които индивидуалните партиди действително се превърнат в лични пенсионни (капиталови) сметки. И осигурителните вноски в тях отново започнат да нарастват с 1 процентен пункт през всяка от следващите 5 г., докато достигнат 10% към осигурителния доход. Те ще се плащат (както и досега) от работника и работодателя поравно, като се приспадат от осигуровките за Държавния пенсионен фонд. Растящият недостиг на постъпления в този фонд ще се компенсира с бюджетни субсидии, доколкото се касае за натрупан дълг на държавата към вече пенсионираните граждани. И доколкото събираемостта на бюджетните приходи ще се повиши след въвеждането на личните пенсионни и личните медицински сметки.

Всеки работещ гражданин получава документ за постъпленията и наличностите по личната му пенсионна сметка, открита в избран от него лицензиран пенсионен фонд. Фондовете инвестират натрупаните пари в акции и облигации с нисък риск и в други ликвидни активи. Изчисленията показват, че при 10% осигурителни вноски, 5% средна реална възвръщаемост, 40 г. трудов стаж и 65 г. възраст за пенсиониране всеки осигурен ще може да получава в течение средно на 20 г. пенсия, близка по размер до получаваната заплата. Или ако желае, може да изтегли "накуп" цялата наличност и да се разпореджа с нея по свое усмотрение. Отговорността за издръжката му е лично негова. Ако има финансови възможности, работещият гражданин може да спестява и чрез допълнителното доброволно пенсионно осигуряване, а също като закупува застраховки "Живот", дялове във взаимни фондове и по други начини.

Предимството на личната сметка

При осигуряването по лична пенсионна сметка човек получава освен петте процента вноска от собствения си доход още 5% вноска на работодателя. Тези средства не се облагат с данъци. Така всеки гражданин е заинтересован и икономически принуден да декларира целия си доход и да внася напълно пенсионните осигуровки. Този интерес става

още по-силен (и неотменим), ако едновременно с личните пенсионни сметки се приложи системата на лични медицински сметки на мястото на сегашното деградиращо държавно здравно осигуряване. (Разбира се, пенсионното и здравното осигуряване на недееспособните граждани ще си остане отговорност на държавата).

Такава реформа на пенсионната и здравноосигурителната система ще промени нашето общество и политическата система. Сивата икономика и свързаните с нея корупция и престъпност рязко ще се свият (ако и чиновниците престанат да рекетират за подкуп гражданите), пазарът и конкуренцията ще се нормализират, стимулите за труд ще се усилят. По-благоприятната бизнес среда в България ще привлича инвеститорите, което ще доведе до по-висок растеж на БВП, на заетостта и на доходите на гражданите. Съживяването на икономиката и повишената събираемост на данъците са от решаващо значение за балансираността и стабилността на публичните финанси.

Рисковете

Непосредственият и най-голям риск е свързан с активното противодействие срещу такива дълбоки социални реформи от страна на политиците и бюрокрацията, заинтересовани в запазване на своя контрол върху социалните фондове. Освен ако не се появи някой далновиден министър-председател, който да осъзнае, че тези спасителни за България реформи са и в негов личен интерес. Като му позволят да избегне съдбата на всички провалили се предшественици.

Другият риск има глобални измерения. Той се изразява в стремежа на централните банки и правителствата на най-големите държави да наливат пари в обращение, за да стопяват чрез инфлацията огромните публични дългове, които все по-трудно могат да бъдат обслужвани (под благовидния предлог, че стимулират икономическия растеж). Най-големите губещи от тази политика са спестителите в целия свят, които държат десетки трилиони долари в пенсионни, здравноосигурителни, застрахователни и други фондове. И разчитат на тях, за да живеят. Така че българските спестители в лични пенсионни и медицински сметки не могат да бъдат напълно защитени срещу този риск в съвременната глобализирана финансова система.

[Вестник Капитал Daily](#)

✓ Замръзналият банков сектор

Системата издържа на още една година на свито кредитиране и падащи печалби

Банковият сектор в България е на път да приключи още една поредна година на свито кредитиране и падащи печалби. Това показват данните на БНБ за кредитирането от паричната статистика и за състоянието на банковата система към края на ноември 2013 г. В сектора почти нищо не помръдва, като движението на основни балансови показатели в повечето случаи е в посока надолу. Продължават да растат депозитите на домакинствата и на фирми, което от гледна точка на потреблението и инвестициите не е обнадеждаващ факт.

Голямото свиване

Данните за кредитирането сочат, че заемите през ноември се свиват във всички сегменти – за бизнеса, жилищни и за потребление (виж графиките). Свиването е както на месечна база (спрямо предходния месец), така и на годишна (спрямо същия период на предходната година). Под нулата вече е и годишният темп на фирмените кредити (-0.5%). Така данните за ноември не оправдават в голяма степен очакванията на банките за активизиране на търсенето на заеми от страна на бизнеса през последното тримесечие на годината. Какво ще покажат данните за кредитирането през декември ще се види в края на този месец, когато БНБ публикува декемврийската статистика.

Свиването не означава липса изобщо на кредитиране, но обемът на новоотпуснатите кредити е по-нисък от този на погасяванията по съществуващи заеми, поради което крайният резултат е намаляване на портфейла. За отлагане ползването на кредит основни фактори са неясната икономическа перспектива, вътрешнополитическият риск в страната, високата безработица, нивото на работните заплати. Допълнително принос има и замръзването на нивата на лихвите за домакинствата. От няколко месеца няма ясно изразена посока на намаление, като нивата се задържат на достигнатите, а в някои случаи има и повишения. През ноември лихвите по жилищните заеми отчитат покачване (виж другия текст).

В резултат на свитото кредитиране и ниските приходи от основна дейност секторът продължава да отчита и намаление на печалбата на годишна база с 6.6% (близо 40 млн. лв.). В края на ноември финансовият резултат на банковата система е 564.5 млн. лв. Така за поредна година очевидно секторът ще приключи на печалба, макар и намаляваща.

Просрочия

Освен кредитния портфейл, намалява и обемът на т.нар. лоши и реструктурирани заеми. Те също се свиват и на месечна, и на годишна база, като обемът им достига 9.712 млрд. лв., а делът им в портфейла на системата е 22.77%. Свиването е при всички видове просрочия (виж графиките). Най-вероятното обяснение е отписването на несъбираеми кредити.

От централната банка посочват, че информацията, публикувана за целите на паричната статистика, не показва и общия обем на класифицираните рискови експозиции, както и конкретния дял на необслужваните заеми (с просрочия над 90 дни). Източник на такава информация са публикуваните от БНБ на тримесечна база надзорни данни, според които към края на септември тази година обемът им достига 9.947 млрд. лв., а делът им в кредитния портфейл е 17.22%, като леко нараства спрямо този в края на юни. Необслужваните кредити продължават да забавят годишния си темп на растеж, като в края на септември той е 0.8%.

Продължават да нарастват депозитите в сектора. Привлечените средства от домакинства и фирми към края на ноември формират 85% от общо привлечения ресурс в банковата система. Това осигурява добра ликвидна позиция на системата като цяло, като към края на ноември коефициентът на ликвидните активи е 26.67%. Тази ликвидност обаче не е особено рентабилна за банките заради ниската кредитна активност.

✓ Доходността на пенсионните фондове спада през миналата година

За задължителните тя е била средно около 5% при над 7% за 2012 г.

Добра доходност и значителни разлики при отделните пенсионни фондове – това показват изчисленията за резултатите на осигурителните схеми през миналата година. Средната доходност при задължителните универсални и професионални фондове е около 5%, а за доброволните тя е близо 7%. В сравнение с 2012 г. обаче има спад – тогава средният резултат на всички е надминавал 7%. Преди това доста фондове имаха загуби.

По оценка на представители на сектора причините и тази година данните да са положителни са както доброто представяне на пазарите на акции, така и лихвите по активи с фиксиран доход като облигации и държавен дълг. По последни данни на Комисията за финансов надзор към края на септември почти 40% от парите на всички пенсионни фондове са били вложени в държавни ценни книжа, а само 24% са инвестирани в акции и дялове. Останалите са били предимно в депозити и облигации, т.е. на рисковите активи се дължи доста по-малка част от резултатите в сравнение с тези с фиксиран доход.

Доходността през годините се отразява пряко на пенсията, която осигурените ще получават. Тя се натрупва върху направените до момента вноски, намалени с таксите за управление, събирани от дружествата.

Умерен оптимизъм

Според председателя на Асоциацията на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване (БАДДПО) Никола Абаджиев резултатите и през тази година ще бъдат сходни. "Очакваме тенденцията на добра доходност да се запази и през тази година. Дружествата диверсифицираха успешно портфейлите си, търсеха се по-дългосрочни инвестиции, имаше и такива с по-висок риск", коментира Абаджиев. Балансирането между различни типове инструменти беше определено от председателя на асоциацията като "голям успех" за компаниите през миналата година. Не толкова оптимистичен е погледът на Милен Марков, председател на инвестиционния комитет към асоциацията и изпълнителен директор на ПОК "Съгласие".

"Ще се радваме, ако и през тази година запазим нивото на резултатите от 2013 г., но не е толкова сигурно, защото и лихвите по депозити, и доходността по държавен дълг паднаха", обясни Марков. Прогнозата му е, че през тази година доходността ще е средно с 0.5-1 процентни пункта по-ниска, отколкото за 2012 г. Според него печалба може да се очаква по-скоро от акции и дялове, защото лихвите по дългови книжа най-вероятно ще се запазят ниски. Марков не очаква сериозно реструктуриране на портфейлите, каквото имаше преди години, със спадовете на фондовите борси – тогава делът на акциите значително намаля за сметка на ДЦК, облигации и депозити.

Искаме в България

Никола Абаджиев обясни, че от БАДДПО работят за повече възможности на пенсионните фондове да инвестират в български инструменти, защото според тях сега съществуващите опции не са достатъчни и могат да се разширят. По думите на Абаджиев има подкрепа и от държавните институции за такива промени, както и за приемането на закон за мултифондовете. Преди няколко години след настояване на осигурителните дружества да им се позволят инвестиции в инфраструктурни проекти, Българската банка за развитие издаде облигации, с които да финансира такива проекти. Книжата бяха изкупени от пенсионните фондове, но след двете емисии така и не е имало нови възможности. Набраните пари са използвани основно за финансиране на възобновяеми енергийни източници и завод за преработка на отпадъци, но в отчетите на ББР не се посочва къде са били тези обекти.

Планове за въвеждане на мултифондове в частната пенсионна система има от години, досега е имало и два проекта за законови промени, но нито един не е приет. Мултифондовете позволяват парите на осигурените в един вид пенсионна схема да се инвестират по различни начини в зависимост от риска. Ако те бъдат въведени, клиентите на един доброволен фонд например, ще могат да избират дали парите им да се вложат основно в активи с фиксиран доход (депозити, облигации), в акции или балансирано, приблизително поравно между двата типа. Още преди кризата през 2008 г. пенсионните компании настояваха за тяхното въвеждане и по техни оценки загубите им от инвестиции по време на финансовите спадове щеше да е много по-малък. През 2008 г. средният резултат на универсалните схеми беше -21%, но през следващите две години беше положителен. За 2011 г. средната им загуба беше минимална, от -0.22%. През миналата година доходността е по-ниска, отколкото през 2012 г., когато беше 7.4%, сходно беше нивото и при професионалните и доброволните схеми.

✓ Прогнозите за 2014 г: Оптимизъм при животозастраховането расте

Представителите на сектора прогнозира двучифрен ръст на пазара през 2014 г.

На фона на предпазливите прогнози за развитието на пазара в общото застраховане представителите на животозастрахователния сектор гледат доста по-оптимистично на предстоящата година. През последните години сегментът генерира съществена част от общия ръст, отчитан на застрахователния пазар, като очакванията са силните темпове на растеж да се запазят. За 2012 г. премийните приходи в сектора нараснаха с 6.5%, а към деветмесечието на 2013 г. отчетеното увеличение е с 22.5% на годишна база, показват данните на Комисията за финансов надзор.

Прогнозите на мениджъри от сектора са двучифрените темпове на растеж на приходите от продажби на животозастрахователни продукти да се запазят, макар и малко в по-умерени граници. "Очаквам през 2014 г. животозастраховането да отчете ръст на премийните приходи с поне 10%", посочва изпълнителният директор на "Булстрад Живот" Светла Несторова. Около 10% нарастване на бизнеса в сектора прогнозира и изпълнителният директор на "Алианц България Живот" Андрей Александров.

Потенциал за растеж

Предпоставки за това не липсват. От една страна, общият обем на пазара все още е сравнително малък, което създава възможности за разрастване. "Българският пазар се характеризира с толкова ниска степен на проникване на

животозастрахователни продукти и толкова ниска плътност, че дори и само амбициите на основните играчи на пазара са достатъчен фактор за растеж", обяснява Светла Несторова. Всъщност по думите ѝ именно амбициите за експанзия на бизнеса на някои от основните играчи в сектора ще бъдат и основният двигател на пазара през 2014 г.

Очакваното възстановяване на икономиката също ще допринесе за подобряването на резултатите на животозастрахователите. "Показателно е, че дори в момента, в условията на силно свито потребление, премийните приходи в сектора растат с 25%, изтъква Светла Несторова. Освен това смятам, че кризата свърши, което е фактор за увеличаването на потреблението", допълва тя.

Ролята на банките

Благоприятни условия за развитието на бранша идват по линия и на някои други външни фактори. В годините преди кризата ръстът на банковото (най-вече ипотечно) кредитиране беше един от основните двигатели за развитието и на животозастрахователния сектор. Представителите на бранша обаче посочват, че дори и в периода на кризата банковото застраховане остава сред най-добре развиващите се канали за продажби, като очакванията им са тенденцията да се запази. "Удобството, което получава клиентът при получаване на цялостна финансова услуга от едно място, е важен фактор за това", обяснява изпълнителният директор на "Алианц България Живот" и изпълнителен вицепрезидент на "Алианц България холдинг" Андрей Александров. По думите му принос за развитието на пазара през тази година ще има и здравното застраховане.

"Друг съществен фактор за ръст в нашия сектор е ясната тенденция за намаляване на лихвите по депозитите", отбелязва той. Въведеният от началото на 2013 г. данък върху доходите от лихви по срочни депозити също оказва известен положителен ефект в тази посока, тъй като пренасочи част от потребителския интерес към алтернативни форми на спестяване като инвестиционни фондове и инвестиционни застраховки "Живот". "Ние разполагаме с продукти, които са добра алтернатива на банковия депозит и предлагат възможност за диверсификация на спестяванията", обяснява Александров.

✓ Скок на лихвите по жилищните заеми в левове и в евро

На този етап не може да се правят изводи за обрат в посоката на движение на цената на кредитите. Ноемврийски скок на лихвите по жилищните заеми и в левове, и в евро изненада пазара. На фона на прогнозите, че спадът на лихвите ще продължи, макар и с бавни темпове, през ноември тези за ипотеките са се увеличили с 0.48 процентни пункта за левове и с 0.43 пр.п. за евро до съответно 7.17% и 7.52%. Това показват данните на БНБ към края на ноември 2013 г. На този етап изводи за обрат в посоката на движение на лихвите не се правят, както и конкретни фактори за ноемврийското увеличение. Такъв съществен скок лихвите по левовите заеми за жилище са имали последно през септември (с 0.64 пр.п.) и през декември (0.25 пр.п.) 2011 г. Тенденцията за понижаване в лихвените нива по заемите след голямото покачване в пика на кризата е от 2011 г. Оттогава те намаляват постепенно, като достигнаха и предкризисните си нива, дори и по-ниски.

Лихвите по ипотеките - а сега накъде

Още в средата на 2013 г. обаче банкери отбелязаха, че лихвите по жилищните заеми са изчерпали потенциала си за намаление, като в периода март - октомври те са задържаха на нива около 6.6-6.9% за левовите и около 7.2-7.3% за тези в евро. Покачването им през ноември връща нивата с цяла година назад. С почти същата стъпка е наблюдаваното увеличение и на годишния процент на разходите (ГПР, включва разходите за лихви, такси и комисионни, свързани с обслужването на кредита) по този вид заеми. През ноември ГПР за ипотеките в левове се е увеличил с 0.40 пр.п. до 7.96% и така се връща на нивата си от 2012 г. по същото време, а за тези в евро повишението е с 0.43 пр.п. до 8.24%. Това се наблюдава на фона на бавен спад на лихвите по депозитите за домакинствата. Двете цени са взаимосвързани, тъй като със събрания ресурс банките финансират кредитната си дейност и колкото по-ниска цена плащат за депозитите, толкова по-ниска би трябвало да е и тази, на която отпускат кредитите, при уточнението, че лихвата по депозитите не е единственият ценообразуващ фактор за лихвата по заемите.

Вероятно обяснение може да бъде изтичане срокът на кредити, сключени преди време с фиксиран лихвен процент за първоначален период от срока на заема - една, две, три години, който е по-нисък. След това лихвата става по-висока. Офертите с фиксирани лихви бяха масово предложение още от края на 2010 г.

Според Десислава Николова, старши анализатор във финансовия консултант "Моите пари", отчетеното увеличение може да се отдаде по-скоро на цикличност, отколкото да се правят изводи за начало на процес на покачване на лихвите. "В офертите на банките от последните три месеца до ноември няма промяна в ценовите параметри. Банките само удължаваха промоционалните си условия, без да променят лихви или такси и комисионни. Към ноември няма и оферти с по-ниски лихви с изтекъл срок", коментира Николова. Поради това според нея може да се направи допускането, че промяната е резултат от изменения в неценовите компоненти на заемите и по-конкретно на срока, за който се теглят кредити. Тъй като домакинствата все още са притеснени от икономическата несигурност в страната, се ориентират към ползване на кредити с по-кратък срок. Това рефлектира в по-висока месечна вноска, която се отразява на стойността на ГПР, посочи тя.

От една страна, от друга страна

В края на миналата година БНБ прогнозира, че лихвите по заемите ще продължат да спадат плавно. Тази прогноза беше направена в последното издание на "Икономически преглед" на централната банка, публикувано преди излизане на данните за лихвената статистика през ноември. Там се посочва, че тенденцията към плавно спад на лихвените проценти по кредитите ще продължи. Фактори в тази посока ще бъдат спадът в цената на банковия ресурс, високата ликвидност на банките и продължаващото нарастване на привлечените средства в банковата система. Има вероятност и от действието на фактори в обратна посока - към повишение. Такова влияние би могло да окаже настъпването на нов лихвен цикъл в

паричната политика на водещите централни банки, които да поемат курс на повишаване на лихвените проценти на международните парични и капиталови пазари, пише още в "Икономически преглед". За вероятност от такива процеси управителят на БНБ Иван Искров предупреждава банките няколко пъти от лятото на миналата година. Не веднъж той коментира, че банките трябва да са внимателни с по-нататъшно намаление на лихвите по кредитите, като не прекаляват и с предлаганите от тях продукти с фиксирани лихви. По думите му вниманието на банкерите трябва да бъде насочено в тази посока заради сигналите за започващо затягане на паричната политика и повишаване на лихвените проценти от страна на централните банки в международен план, което води до поскъпване на ресурса.

Вестник Стандарт

✓ Без реформи оставаме на опашката в Европа

Андрей Георгиев, ФК "Логос"

2013 година беше една от най-запомнящите се за всички, които се занимават с инвестиции на финансовите и особено на капиталовите пазари. Тя в някакъв смисъл напомни на почти безоблачните 2006-а и 2007-а, когато акциите по света бяха най-доброто място, в което човек да вложи парите си. Голям риск от апетит и ограничаване на инвестициите в защитни сектори като златото и златодобивните компании, нискорисковите облигации и други - с това ще остане в историята старата година. Широкият американски борсов индекс S&P 500 се повиши с над 30% за година до нов исторически рекорд, отбелязвайки ръст, невиждан от над 15 години. В Европа и Азия също не липсваха исторически моменти за пазарите на акции. Бенчмаркът на фондовата борса във Франкфурт - индексът DAX, донесе доходност от над 25% и също достигна абсолютен исторически максимум, докато японският Nikkei 225 надмина всички с впечатляващите 56% ръст само за една година. На обратния полюс бяха златото и по-малкият му брат среброто, които изтриха съответно 27 и 33% от стойността си, влизайки в силен негативен тренд и приключвайки с многогодишната си възходяща тенденция от началото на века. Като цяло суровините нямаха добра година и с малки изключения се обезцениха отчетливо.

Интересни и почти драматични събития не липсваха и на валутните пазари. И тук най-много емоции на инвеститори и спекуланти предложи Япония. Почти безпрецедентният ръст на японските акции беше съпроводен от също толкова изключителен спад в курса на йената към основните ѝ световни конкуренти. Еврото, британската лира и американският долар поскъпнаха съответно с 27, 23 и 21% спрямо японската валута. Пазарите подложиха на сериозно обезценяване и австралийския долар, докато еврото се съвзе след две години на безтегловност, подкрепено от започналото възстановяване на европейската икономика.

Къде сме ние?

Българската икономика имаше поредната си слаба година с икономически растеж в рамките на статистическата грешка. Политическите турбуленции, силният популистски уклон на властимащите и страхът от реформи продължава да спъва развитието на икономиката. Икономическият растеж, който се предвижда за България за следващите две години, е около средния за ЕС, т.е. България няма да успее да продължи да настига Европа, както беше през почти всички години след приемането ни в съюза, а ще си остане на същото отстояние от неговия икономически стандарт. Ако за последните две години бяхме съответно 9-и и 12-и по икономически растеж сред 28-те членки, то през 2014 и 2015 г. прогнозите ни нареждат на 17-о и 15-о място.

В този смисъл е напълно манипулативно да се заблуждаваме, че с растеж от 1.5% през 2014 година ще сме постигнали нещо значимо, напротив. Не е никакво геройство да имаш дори и 5% растеж, ако средният за ЕС е примерно 6%. Негативни са тенденциите и в държавния бюджет, където продължава дефицитното харчене и трупането на дълг без увеличаване на икономическия потенциал на страната. Особено притеснително е изпълнението на приходната част от бюджета. При цялата тази негативна вътрешна обстановка в икономическо, социално и политическо отношение е истинско чудо, че Българска фондова борса се нареди на едно от първите места в света по ръст на основния си борсов индекс през 2013 година - над 40%. За причините за това на пръв поглед абсурдно явление може да се говори доста, но очевидно най-сериозната сред тях е значителното изоставане от международните тенденции през последните години. В глобален план фондовите борси наваксаха значителна част от изгубеното по време на финансовата и икономическа криза, някои постигнаха дори нови исторически рекорди, а родният борсов индекс въпреки ръста си от 2013-а, все още се движи със загуба от 75% спрямо абсолютния си максимум от 2007 година. Т.е. за да го достигне, е необходимо да се повиши с цели 300%. Ако приемем, че тенденцията на наваксване на загубите най-сетне започна през 2013 година, то новата година също може да се окаже много плодотворна за инвеститори и спекуланти на родната фондова борса.

Какви ще са международните тенденции?

Глобалната икономика ще продължи да се възстановява, Европа ще продължи плахо да се връща на пътя на икономическия растеж. Европейските акции изглеждат с по-добър потенциал за растеж спрямо тези в САЩ, където 2013-а беше много доходносна и трудно може да се повтори и през новата година. Умерен оптимизъм ще съпътства основните фондови пазари, като е много вероятно през годината най-сетне да видим една по-сериозна корекция в низходяща посока, каквато липсва много отдавна. Но като цяло годината ще е позитивна.

Златото вероятно ще поевтинява към психологическите 1000 долара за тройунция, които изглеждат много атрактивни за започване на акумулиране на дългосрочна дълга позиция в ценния метал. Петролът ще продължи да бъде волатилен, главно по линия на геополитически сътресения, но като цяло ще остане без ясна тенденция и през 2014 година.

На валутните пазари очаквам още една година на силна волатилност, като е много възможно 2014-а да се окаже годината на долара, а йената вероятно ще продължи да се обезценява, но не с толкова бързо темпо.

✓ Големите общини не се престашиха да вдигат данъци и такси

Само Стара Загора и Ловеч повишават налога заради по-високите отчисления към държавата за боклука

За разлика от миналата година, когато много общини се осмелиха да увеличат размера на основни налози, т.г. повечето големи общини остават съдържани и ще разчитат на по-голяма събираемост, показва проверка на "Сега". През 2013 г. на много места беше увеличена такса смет заради отчисленията, които общините трябва да плащат на държавата за тон депониран отпадък. Размерът на отчисленията се покачва и тази година - от 15 на 22 лв., но промени в такса смет почти липсват. Сега основните промени засягат данъка за колите заради поправките в Закона за местните данъци и такси. Според тях автомобилите с катализатор, които не отговарят на стандартите Евро 3 и Евро 4, ще ползват по-малка отстъпка. Стара Загора и Ловеч са единствените по-големи общини, които обмислят увеличение на такса смет заради отчисленията към държавата за боклука.

Ловеч увеличава такса смет именно заради по-високите отчисления за тон депониран отпадък, които се дължат на държавата. "Отчисленията на отпадъците за 2014 г. са завишени със 7 лв. на тон спрямо 2013 г., или с 40%. Тези обстоятелства ни дават основание да предложим завишение на промила за изчисляване на таксата за битови отпадъци", мотивира се кметът Минчо Казанджиев. Преди празниците общинският съвет вдигна с 0.1 промила до 1.4 таксата за жилищните имоти в града, а в селата увеличението е от 3.7 на 4.6 промила. За фирмите няма промяна. В данъците единственото изменение е при колите. Общината е решила да даде най-голямата отстъпка за автомобилите с катализатор без Евро 3 и Евро 4 - 40%. С последните промени в закона за местните данъци и такси общините могат да решат облекчението да е от 20 до 40%.

Старозагорци ще усетят чувствително увеличение тази година. Общинският съвет прие размерът на такса смет за гражданите да се вдигне от 1.2 на 1.5 промила, а за бизнеса - от 3.2 на 3.5 промила. Причината отново е таксата за депониран отпадък към държавата, като сметките на кметството показват, че това ще струва 3.7 млн. лв. през 2014 г.

В бюджета на Бургас не се предвижда увеличение на данъците, а намаление на такса смет. "Предложението пред общинския съвет е да се намали таксата за юридическите лица от 10.5 на 7.9 промила, в това число и на офисите от 10 на 7 промила", коментира кметът Димитър Николов. Причината за намалението е изграждането на регионалното депо за битови отпадъци в село Братово и интегрираната система за събиране на отпадъците, което ще намали сумата, която общината ще плати на държавата.

В другите големи общини основните налози ще останат на същото ниво като 2013 г. Във Враца не предвиждат увеличение на размера на местните данъци и такси. "Повишаването на данъци и такси във Враца за 2014 г. е недопустимо и неприемливо", коментира кметът Николай Иванов. Общината мисли да компенсира по-големите разходи, като увеличи събираемостта. При данъците за автомобилите с катализатор без екостандарт отстъпката ще е 30 на сто. На същия принцип и Шумен ще се опита да закърпи положението - без промяна в налозите, но с по-голяма събираемост. И тук отстъпката за колите с катализатор е 30%.

В Добрич няма да има промени за разлика от предходните три години, когато кметството увеличаваше различни налози. "Не предвиждаме завишение на таксата за битови отпадъци за 2014 г., макар че план-сметката ще бъде повече, тъй като има завишение на отчисленията", коментира зам.-кметът на Добрич Иван Колев. Не се предвижда промяна на данъците върху недвижими имоти, превозни средства, туристическия и патентния данък. Колите с катализатор ще ползват отстъпка от 30%.

Местните данъци и такси в Сливен, Русе, Благоевград, Велико Търново и София няма да се променят през 2014 г. Във Варна не само не се предвижда увеличение на налозите, а дори гражданите ще бъдат разтоварени с малко намаление на такса смет. Общинските съветници решиха таксата да се намали с 0.02 промила за физическите лица и да стане 0.98 промила, а данъчните ставки за колите да паднат с 5%. Цялата сесия за данъците обаче падна в плен на политическия скандал за смяната на турските имена на местности по морето и беше отменена от варненския областен управител Иван Великов.

В Пловдив има намаление, но на данъци. "Намаляваме данъка за МПС за мотори, който ще падне с 50%, както и таксата за разрешителни на таксиметровите шофьори и превозвачи да бъде намалена с 50%", коментира кметът Иван Тотев пред "Сега". Колите с катализатор пък ще ползват най-голямата отстъпка за данъка върху колите - 40%. Същата отстъпка ще ползват и собствениците на коли с катализатор, но без евростандарти в София.

ИНИЦИАТИВА

В Казанлък не предвиждат промени в размера на налозите, но променят начина на изчисление. От тази година юридическите лица ще плащат въз основа на генерирано количество боклук. Така общината изпреварва събитията, защото от 2015 г. такса смет трябва да се изчислява по нова методика, която най-вероятно ще е на количеството генериран боклук.